

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Дипломатичний протокол та етикет

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	<i>29 Міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</i>
Освітній рівень	<i>перший (бакалаврський) рівень</i>
Освітня програма	<i>Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</i>
Статус дисципліни	<i>базова</i>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>

Завідувач кафедри
Міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Ірина Отенко

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробник:

Пастушенко А. О., канд. іст. наук.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Дипломатичний протокол та етикет» є базовою дисципліною. З огляду на сучасний характер системи міжнародних відносин, дипломатичний протокол є її невід'ємною частиною. Саме в межах протоколу відбуваються формальні й навіть неформальні зустрічі, налагоджуються нові зв'язки, дипломати формують і просувають імідж рідної країни. Дисципліна охоплює різноманітні теми, які стосуються дипломатичної документації, етикету, церемоніалу, моральних і юридичних норм та методів ведення сучасної дипломатії. Мета дисципліни полягає у формуванні уявлення про сучасну дипломатію та в розвитку відповідних компетентностей.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Міжнародні відносини та світова політика	Виробнича практика
Міжнародне право	
Суспільні комунікації	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.	РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.
ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.
СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
СК6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
СК6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).	РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Структурні та нормативні особливості дипломатичного протоколу та етикету

Тема 1. Походження та значення дипломатичного протоколу

«Дипломатичний протокол» як дефініція; основні складники протоколу (етикет та церемоніал); відхилення від протоколу у дипломатичній практиці: доречні та недоречні випадки; протокольний порядок старшинства: дауйєни-декани; співпраця дипломатів з діаспорою акредитуєної країни.

Тема 2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини та особливості сучасної дипломатії

Причини підписання Віденської конвенції про дипломатичні зносини; особливості Віденської конвенції про дипломатичні зносини (Ст. 3, 22, 27, 29, 40, 41): основна мета дипломатії, дипломатичний імунітет, приклади модернізації змісту Конвенції. Неформальна дипломатія; зв'язок між культурою та мовою; гендерна специфіка дипломатії. Процедура офіційного вступу дипломата на посаду.

Тема 3. Дипломатичні ранги

Посол та його дипломатична команда. Повірений у справах. Міністр (або радник-посланник) та міністр-радник (або радник). Перший, другий і третій секретарі. Почесний консул. Аташе. Співробітник з питань протоколу.

Тема 4. Основи дипломатичного етикету

Загальна ввічливість. Вітання. Офіційні заходи. Одяг. Застільний етикет. Дарування та отримання подарунків.

Змістовий модуль 2. Функції дипломатичного протоколу та етикету

Тема 5. «М'яка сила» у дипломатії

Дефініція «м'якої сили». Використання культури як «м'якої сили». Візити особливо важливої особи як захід «м'якої сили».

Тема 6. Міжнародний і воєнний протоколи

Саміти; компроміс і примирення. Екологічна дипломатія. Дипломатія першого і другого треків. Воєнна дипломатія. Військовий аташе (аташе з питань оборони).

Тема 7. Діловий протокол та Інтернет-дипломатія

Обов'язки дипломата в межах ділового протоколу. Інтернет-дипломатія.

Тема 8. Медіа-комунікації і криза-менеджмент як функції дипломатії

Відносини між дипломатами та журналістами. Небезпечна роль фейкової інформації.

Тема 9. Дипломатичне листування

Документи дипломатичного листування. Зовнішньо дипломатичне і внутрішньовідомче листування. Вимоги до дипломатичного листування.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

Методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти: дискусії, розв'язання кейсів, рольові ігри, тести, творчі завдання, робота у малих групах, вирішення проблемних питань.

Опановуючи першу тему, студенти повинні вивчити ситуацію з дипломатичним протоколом у різних країнах світу і презентувати результати своїх досліджень в аудиторії. На практичному занятті з другої теми команди студентів створюють на основі статей Віденської конвенції про дипломатичні зносини вигадані історії у формі репортажу новин з двома ведучими новин, одним журналістом на місці подій та діючими особами. Кожна команда опрацьовує одну зі статей Віденської конвенції і презентує репортаж загалом. На практичному занятті з третьої теми студенти у малих групах розбирають кейс про дипломатичне представництво, розробляючи рекомендації з покращення роботи цього диппредставництва. За підсумками лекцій з 4 і 5 тем, студенти опрацьовують кейс «Досвід Едварда у країні N2», виявляючи етикетні помилки у роботі вигаданого представника дипломатичної служби. На практичному занятті з теми 6, студенти опрацьовують кейс «Зовнішня політика США: мультилатералізм versus унілатералізм», з наступними після опрацювання дебатами. На практичному занятті з теми 7 студенти читають промову першого заступника керуючого директора МВФ Девіда Ліптона і потім пишуть дипломатичну промову з аргументами і поясненнями, чому МВФ варто надати Україні черговий кредитний транш. На практичному занятті з 8 теми студенти проглядають відео про інцидент з послом України Ігорем Кизимом, презентують цей інцидент з позицій різних ЗМІ і обговорюють питання про те, як «інформаційний шум у мас-медіа» впливає на сучасну дипломатію. На практичному занятті з теми 9 студенти, працюючи у малих групах, пишуть зовнішньодипломатичні документи під конкретні ситуації.

Виконуючи модульні роботи, студенти розв'язують проблемні питання, пов'язані з дипломатичним протоколом та етикетом, а також виконують тестові завдання з тем відповідних модульних блоків.

Під час лекційних занять застосовується методи дискусії з проблемних питань, робота в парах (*buzz groups*, коли студенти в парах 2 хвилини обговорюють проблему, звітуючи потім про своє рішення), дебати («чотири кути» чи «барометр», студентам пропонується обрати місце в аудиторії відповідно до їхньої думки з можливістю змінювати місце в разі зміни думки під час дискусії), вправа «мозаїка» («*jigsaw*», читання текстів і відповіді на питання до них в малих групах з наступним обговоренням всієї групою), демонструється презентація викладачем, тощо. Після лекції студенти повинні пройти невеликий онлайн тест на ПНС протягом тижня, до наступної лекції.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. За результатами поточного контролю здобувач може отримати мінімум 35 балів і максимум 60 балів, за результатами підсумкового контролю (іспит) – мінімум 25 і максимум 40 балів.

Для отримання необхідної кількості балів під час навчання впродовж семестру студенти отримують різноманітні завдання, націлені на формування і розвиток загальних і професійних компетенцій. Кожне практичне заняття студент може отримати до 2 балів. За бездоганне виконання завдань під час всіх практичних занять студент може отримати 14 балів.

Кожна лекція має окремі тестові завдання в онлайн-форматі, за бездоганне виконання яких студенту буде нараховано 1 бал за кожен такий лекційний тест. За бездоганне виконання всіх тестових завдань студент може отримати 9 балів.

Також бали надаються за вирішення самостійних завдань. Такі завдання оцінюються під час лекції проведенням дискусій серед студентів.

Загалом, курс складається з двох змістовних модулів і, відповідно, має дві письмові модульні роботи. Кожна модульна робота має кілька тестових завдань з вибором однієї особливості та кілька завдань, які потребують розгорнутої відповіді. За бездоганне виконання завдань модульної письмової роботи студент отримує 14 балів. Таким чином, за відмінне виконання двох модульних робіт буде нараховано 28 балів максимум.

Підсумковий контроль: екзаменаційний білет включає чотири питання (два стереотипних, одне діагностичне та одне евристичне). За бездоганне виконання стереотипного завдання студент отримує 7 балів, за бездоганне виконання діагностичного завдання – 12 балів і за бездоганне виконання евристичного завдання – 14. Максимальна оцінка за бездоганні відповіді на завдання – 40 балів, мінімальна оцінка за задовільне виконання завдань – 25 балів.

Лекції – 9 балів
 Онлайн-тести – 9 балів
 Практичні заняття – 14 балів
 Модульні роботи – 28 балів
 Іспит – 40 балів

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Походження та значення дипломатичного протоколу»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Дипломатичний протокол в різних країнах світу	Презентація	2
<i>Самостійна робота</i>				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання для обговорення: наскільки дипломатам необхідно підлаштовуватися під інші національні культури?»		
Тема 2.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Віденська конвенція про дипломатичні зносини та особливості сучасної дипломатії»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Віденська конвенція про дипломатичні зносини»	Моделювання професійних ситуацій	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання для обговорення: «Якого дипломата ХХ ст. можна вважати найуспішнішим у своїй справі?»			
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Дипломатичні ранги»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Роль співробітника з питань протоколу: кейси	Кейс-стаді	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання: у чому особливості української системи дипломатичних рангів			
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Основи дипломатичного етикету»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Контрольна модульна робота	Письмова контрольна робота	14
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання «Як культурне середовище впливає на дипломатичний етикет?»			

Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «М'яка сила» у дипломатії»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Кейс «Досвід Едварда у країні N2»	Кейс-стаді	2
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання до обговорення «У чому переваги і недоліки «м'якої сили»?»		
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Міжнародний і воєнний протоколи»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Кейс «Зовнішня політика США: мультилатералізм versus унілатералізм»	Кейс-стаді	2
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання до обговорення «Які рішення можна порекомендувати українській дипломатії у світлі сучасних проблем?»		
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Діловий протокол та Інтернет-дипломатія»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Кейс «МВФ»	Кейс-стаді	2
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Питання до дебатів «Інтернет як засіб дипломатичної дії: сила чи слабкість?»	Обговорення	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Медіа-комунікації і криза-менеджмент як функції дипломатії»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Рольова гра «Репортаж»	Симуляція	2
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Тема до обговорення «Роль дипломата як публічної особи?»		

Аудиторна робота				
Тема 9.	Лекція	Лекція «Дипломатичне листування»	Тест (ПНС)	1
			Дискусія	1
	Практичне заняття	Самостійна робота «Дипломатична документація» Контрольна модульна робота	Письмова контрольна робота	14
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу Тема до опрацювання «Види дипломатичного листування»	Самостійне письмове завдання	
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

- Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Дипломатичний протокол та етикет» укл. Пастушенко А. О. [електронний ресурс] – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6858>

Додаткова

- Биркович Т. І. Поняття дипломатії та дипломатичної служби // Статистика України . – 2005. – №4. – С.72-75
- Богучарский Е. Некоторые вопросы становления дипломатии арабских государств (вторая половина XX - начало XXI вв.) // Мировая экономика и международные отношения . – 2009. – №1. – 2009 – С.77-83.
- Василенко В. В дипломатии и международном праве нельзя рассуждать категориями "побед" и "проигрышей" // Зеркало недели . – 2009. – №4. – 2009 – С.5
- Еремина Н. Парадипломатия: новый голос регионов в современном дипломатическом концерте? (на примере Шотландии и Уэльса) // Мировая экономика и международные отношения . – 2012. – №6. – 2012 – С. 42-51
- Катасонова Е. Япония: поп-дипломатия и поп-культура // Мировая экономика и международные отношения . – 2009. – №2. – 2009 – С.56-63
- Країнознавство. Методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спец. 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії", 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня / укл. І. А. Булкіна; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (216 КБ). – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 46 с.
- Куньч З., Куньч М. Особливості дипломатичного мовлення як різновиду офіційно-ділового стилю // Українська національна ідея . – 2014. – №26. – 2014 – С. 121-127
- Міжнародні відносини та світова політика: робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальностей 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 292 «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня [Електронне видання] / уклад. О. М. Кузь, Д. С. Коротков. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 12 с.
- Музыка А. Особисті дипломатичні привілеї та імунітети: проблеми теорії та практики використання // Право України. . – 2007. – №5. – С.91-96
- Музыка А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права // Право України. . – 2006. – №12. – С.124-127
- Музыка А. Структура та персонал постійного дипломатичного представництва //

Юридична Україна . – 2007. – №1. – С.100-103

13. Октисюк А. Встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща (перша половина 90-х років ХХ ст.) // Підприємництво, господарство і право . – 2005. – №7. – С.142-145
14. Райнхардт Р. О. Ядерное страхование и "страховая дипломатия" // Страхование дело. – 2013. – №4-5. – 2013 – С. 93 – 98
15. Ренета Л., Куничка М., Греш М. Анализ украинского экспорта с точки зрения экономической дипломатии: гравитационная модель // Актуальні проблеми економіки . – 2015. – №11. – 2015 – С. 43-55
16. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет / О. П. Сагайдак. – Київ: Знання, 2006. – 380 с.
17. Obisakin L. O. Protocol for Life: Guidelines on Diplomatic, Official and Social Manners / Lawrence Olufemi Obisakin. – Lagos: Somerest Ventures, 2020. – 273 p.
18. Rivett R. Diplomatic Protocol: Etiquette, Statecraft and Trust / Rosalie Rivett. – Dunbeath: Whittles Publishing, 2018. – 208 p.

Інформаційні ресурси

19. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Дипломатичний протокол та етикет» – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6858>